

Verksamhetsberättelse för Skånes Industrihistoriska Förening 2019

Styrelse

Styrelsen har under året bestått av ordförande Lars Foberg, vice ordförande Ingrid Andersson, sekreterare Christian Kindblad, kassör Gabriella Jansson, samt ledamöterna Arne Thornberg, Anders Ödman och Niklas Larsson

Suppleanter har varit Joakim Frieberg, Gustaf Gustafsson och Göran Hansson

Revisorer

Carl Bergendorff har varit föreningens revisor med Maria Wallin som suppleant.

Valberedning

Jenny Hällström (sammankallande) och Eber Ohlsson har utgjort valberedningen

Styrelsemöten

Styrelsen har under verksamhetsåret hållit 8 protokollförda styrelsemöten (utöver ett konstituerande möte).

Programverksamhet

Under året genomfördes hela tolv föredrag, guidningar, studiebesök och utflykter:

• Studiebesök på Euromaints verkstad på Malmö C

Torsdag 10 januari

Vi erbjöds denna dag en andra möjlighet att besöka Euromaints verkstad på Malmö C.

Föreningen Industrihistoria i Skåne samt Svenska Järnvägsklubben Skåne anordnade då ett gemensamt studiebesök. Vår värd var verkstadschef Peter Zachrisson.

• Studiebesök på Skånes Näringslivsarkiv i Helsingborg

Onsdag 20 februari

Skånes företag utgör en betydelsefull del av det gemensamma kulturarvet – som uppfinnare av nya produkter, som producenter av varor och tjänster och inte minst som arbetsplatser där många människor tillbringat en stor del av sina liv. Därför är det viktigt att företagen lever vidare i arkivens värld – för forskare och för en intresserad allmänhet.

Skånes Näringslivsarkiv arbetar för att inom regionens näringsliv skapa förståelse för det industriella kulturarvet. I dagens turbulenta situation med snabba ägarbyten och globalisering av verksamheter är det viktigt att försöka samla in och rädda arkivmaterial för framtiden.

Arkivets chef Anders Bredahl och styrelsens ordförande Tommy Lindqvist tog emot och berättade om arkivets verksamhet och visade exempel från samlingarna.

• Studiebesök hos Faiveley Transport Nordic AB i Landskrona

Torsdag 14 mars

Företaget har en drygt hundraårig historia i Skåne. 1916 bildades i Malmö Svenska AB Bromsregulator, SAB. Företaget tillverkade komponenter till tågens bromsutrustning. En betydande tillverkning av bromssystem gjorde att Thulinverken 1958 sammanfördes med Svenska AB Bromsregulator.

1990 förvärvade SAB den europeiska delen från den amerikanska Wabco-koncernen och SAB Wabco AB, störst inom sitt segment i Europa, uppstod. 2002 lämnade man Cardo som man länge tillhört och ett investmentbolag tog över.

2004 förvärvades företaget av den franska Faiveley Transport-koncernen. Den senare blev i sin tur uppköpt av Wabtec Corporation 2017. Koncernen är inriktad mot tillverkning av komponenter och lok för järnvägsindustrin. Landskronaföretaget tillverkar i dag komponenter som i stort motsvarar de som tillverkades i företagets begynnelse.

• Årsmöte och föredrag på Arkivcentrum Syd i Lund

Onsdag 20 mars

Mötet inleddes med en presentation av den nya forskningsanläggningen MAX IV i Lund. Därefter följde de sedvanliga årsmötesförhandlingarna. Efter förhandlingarna berättade vår revisor Maria Wallin om sin och arkivets verksamhet. För ca 10 år sedan besökte vi torvfabriken utanför Sösdala och där fick vi möta ett värdefullt företagsarkiv utan trygg hemvist. Nu kunde Maria berätta om sitt arbete med att ta hand om just detta arkiv.

• Studiebesök hos BorgWarner i Landskrona

Torsdag 11 april

Vi besökte tre Landskronaföretag under året. Tre företag med en sammanflätat och delvis gemensam historia. Det första var Faiveley Transport Nordic AB i mars, det andra var BorgWarner i april och det tredje företaget Haldex AB följde till hösten.

BorgWarner är en nästan hundraårig amerikansk koncern med verksamhet runt hela jorden som under många år varit underleverantör till bilindustrin och tillverkat olika transmissionskomponenter som (automat-)växellådor. För något år sedan tog BorgWarner över tillverkningen av det av Haldex utvecklade mycket framgångsrika fyrhjulsdriftssystemet för personbilar.

• **Föredrag om Waggonfabriken i Arlöv**

Torsdag 25 april

För ca 130 år sedan flyttade Ludwig Rössel sin mekaniska verkstad från Malmö till Arlöv. Företaget kom sedan att stanna i Arlöv i hundra år. Företaget återvände dock till Malmö strax innan verksamheten upphörde.

Under många år ingick verksamheten i ASJ, Aktiebolaget Svenska Järnvägsverkstäderna. Tillverkning av järnvägsfordon var under en lång period huvudsysselsättningen. Mot slutet stod entreprenadmaskiner, PARKA, och personbilar, SAAB, på programmet.

Medverkande var författarna, Bengt-Åke Rudström och Torgny Wallin, till den nyutkomna boken om verksamheten.

Eftersom vi fick låna hörsalen i Pauliskolan (tidigare Malmö Tekniska Läroverk) inledde Bitr rektor Christer Månsson med att berätta lite om skolans historia och dess verksamhet i dag. Skolan var en gång den första av sitt slag i Sverige.

Kvällen var ett samarrangemang med Svenska Järnvägsklubben (SJK) Skåne.

• **Studiebesök på Ellinge avloppsreningsverk, Eslöv**

Tisdag 7 maj

Ellinge avloppsreningsverk är beläget i södra delen av Eslöv strax öster om järnvägen. Ur ett industriellt perspektiv är Ellinge reningsverk intressant, då en betydande del av avloppet kommer från den lokala livsmedelsindustrin, vilket påverkar och ställer krav på avloppsreningsprocessen.

Orkla Foods Sverige AB, som är ett av de största företagen i Eslöv och bland annat är arvtagare till det i Eslöv startade livsmedelsföretaget Felix AB ligger bara ett stenkast bort från Ellinge reningsverk.

VA SYD tog emot föreningen på Ellinge avloppsreningsverk och vi fick en utförlig presentation, en guidad rundvandring och möjlighet att ställa frågor om avloppsrening.

• **Motorfabriken Göta i Osby**

Lördag 15 juni

Besök på anrika Motorfabriken Göta i Osby. Göta är den sista kvarvarande av de klassiska båtmotortillverkarna i Sverige. Fabriken är i dag lika mycket ett museum som en komplett motorfabrik.

Efter besöket hos Göta återsamlades vi på Hembygdsgården för fika, en presentation av Hembygdsföreningens verksamhet och en visning av det imponerande vagnsmuseet.

• **Guidning runt Norra Grängesbergsgatan och Sofielunds industriområde i Malmö**

Lördag 5 oktober

Norra Grängesbergsgatan är en del av Sofielunds industriområde. Sofielunds utveckling till ett betydande industriområde inom Malmö kommun har ägt rum från 1930-talet fram till omkring 1975–80. Då kunde en tydlig förändring av områdets industrikaraktär noteras med bland annat nedläggningar, utflyttningar och etablering av nya typer av affärsaktiviteter.

Framväxten av Sofielund som ett industriområde hade i första hand grundats på framsynt entreprenörskap, kunnig arbetskraft, utbildningsmöjligheter, tillgång på nödvändiga råvaror och en ur kommunikationssynpunkt gynnsam geografisk lokalisering.

Idag är Pågens bageri och Stadex de största kvarvarande industrierna, men längs Norra Grängesbergsgatan frodas fortfarande mängder av mindre verkstäder.

Några nu försvunna företag inom området är: PLM, Malaco, Saturnus, Metzéns kemtvätt, Thule, Damaverken, Kvarnmaskiner, CeWo-kappor, Textilkonst, Masterhand, Malmö Tobaksfabrik och Wojdkow & Co.

Vår guide denna lördag var Christian Kindblad

• **Studiebesök Malmö stadsteater, Hipp**

Lördag 19 oktober

Denna dag gjorde vi ett mycket uppskattat besök på Hippodromen (Hipp) d v s det som i dag är Malmö Stadsteater på Kalendegatan. Vi fick höra om Hipps fascinerande historia. Hipp Invigdes nästan på dagen 120 år tidigare och då som en storslagen cirkusbyggnad.

1922 tog Oscar Winge över och förvandlade huset till en teater. I början av 1950-talet blev "nöjestemplet", som så ofta var fallet, en Pingstkyrka. Men sedan 1994 är Hipp åter en teater. En rundvandring "bakom kulisserna" ingick i vårt besök.

• **Studiebesök hos Haldex i Landskrona**

Onsdag 20 november

Haldex är ett av de "klassiska" Landskronaföretagen med kopplingar bakåt i tiden till Thulinverken och Aktiebolaget Bromsregulator (numera Faiveley Transport).

BorgWarners verksamhet i Landskrona, som vi besökte i våras, övertogs för något år sedan från Haldex som i dag koncentrerar sig på tunga fordon och är en av de ledande tillverkarna av bromsutrustning till dessa.

• KB Components i Örkelljunga och Plastens Hus i Perstorp

Fredag 6 december

Dagen inleddes med ett studiebesök på KB Components (f d KonstruktionsBakelit) i Örkelljunga. Företagets VD var vår värd och gav oss en bred presentation. Företaget är en viktig leverantör till bilindustrin. Efter rundvandring och lunch förflyttade vi oss till Plastens hus i Perstorp. Där fick vi höra ett föredrag om något så exotiskt som "Karpodling som industri" av Jan Wendt. Alla svenskar känner väl till den berömda Perstorpsplattan och Perstorps ättika. Men historien tog egentligen sin början i något så otippat som just karpodling. Det var överskottet från exporten av karp, främst till Tyskland, som blev startkapitalet till ättiksfabriken ...

Kulturnatten i Lund

Årligen arrangeras i början av hösten Kulturnatten i Lund. Den 21 september 2019 medverkade Industrihistoria i Skåne för andra gången. En handfull föreningsmedlemmar visade på Mårtenstorget i Lund upp vår förening. I det inredda tältet rullade ett bildspel med industrihistoriska motiv, främst från föreningens egna studiebesök på olika platser, men även andra industrihistoriska motiv.

Webbsajt och Facebook

Föreningens egen webbsajt, www.industrihistoriaiskane.se, där föreningen annonserar sina aktiviteter, har under året genomgått en ordentlig uppdatering, både tekniskt och utseendemässigt. För detta tackar vi Gustaf Gustafsson och Eber Olsson. På webbsajten finns mycket annat läsvärt med anknytning till skånsk industrihistoria. Föreningen har dessutom en sida på Facebook. Dess främsta syfte är att ge en ny publik en länk till vår egen sajt.

Studiecirklar

Vi har planerat för att till våren starta vår första studiecirkel. Det preliminära temat för denna är industriskorstenen. Skorsten har gått från att vara ett nödvändigt inslag i industrins energiförsörjning och en symbol för framåtskridande och framgång till en belastning som förknippas med sotrök och negativ miljöpåverkan. Om vår första studiecirkel väcker anklag hoppas vi kunna starta ytterligare studiecirklar.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften för 2019 var oförändrad 150 kronor per år för ordinarie medlem, 75 kr för studerande och 500 kr för företag och föreningar.

Ekonomi

Antalet betalande medlemmar uppgick under året till 78. Årets verksamhet gav ett underskott på 550 kr, vilket gjorde att kassabehållningen vid årets slut minskade en aning till 24 752 kr. I övrigt hänvisas till bifogade resultatrapport.

Malmö den 19 april 2020.
Styrelsen